

Да ти кажам една Тајна

за животната средина

ISBN 978-92-79-19657-7

9 789279 196577

Европска Унија

Европска Унија

**Да ти кажам една тајна
за животната средина**

Луксембург: Канцеларија за публикации на Европска Унија
2003 – 20 стр. – 16.2 x 22.9 см
ISBN 978-92-79-19657-7
doi: 10.2770/2676

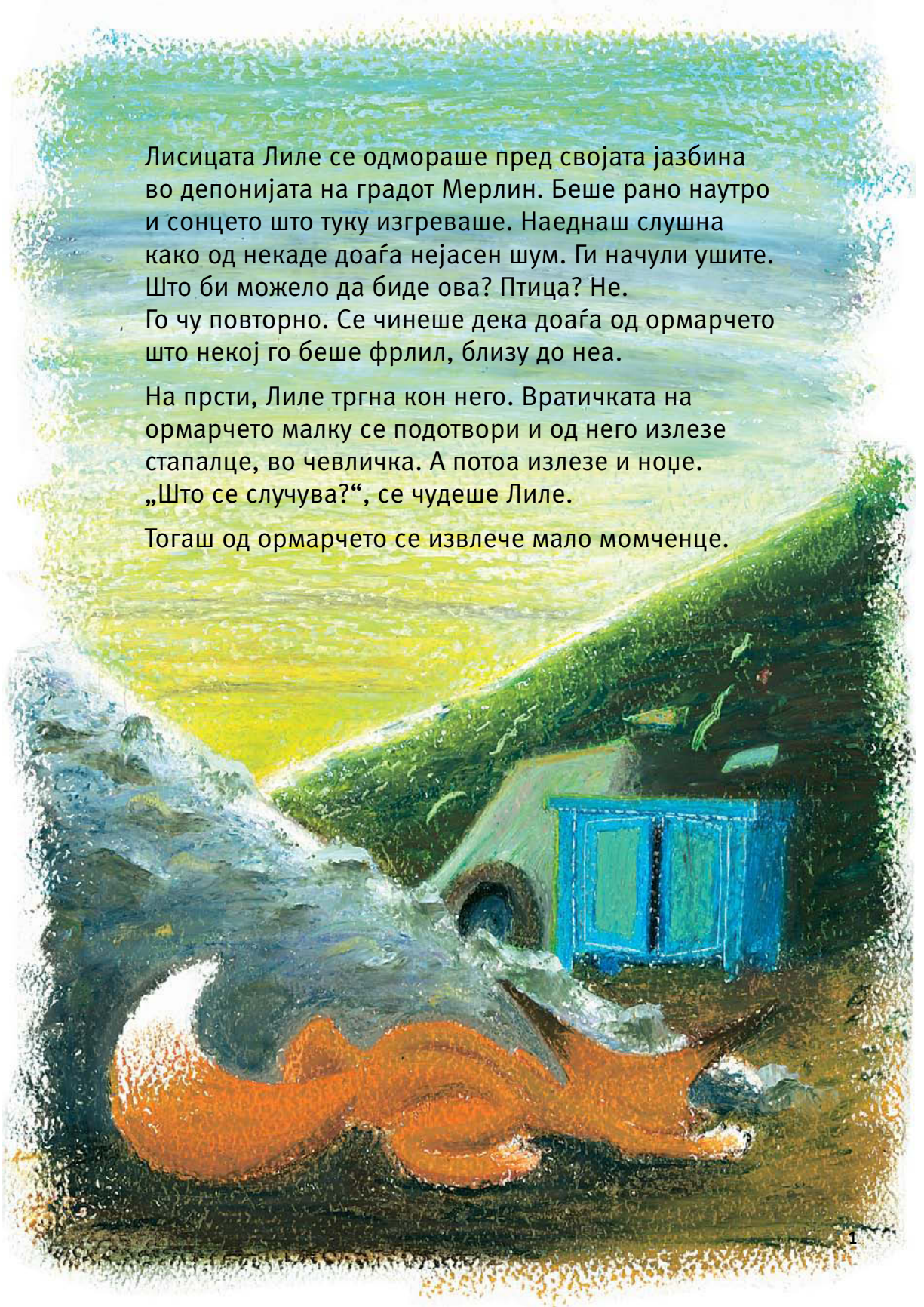
Европска комисија
Генерален директорат за животна средина
Генерален директорат за изданија и комуникации - Публикации
В-1049 Брисел

Текст: Benoît Coppée
Илустрации: Nicolas Viot

Ракописот е завршен во август 2002
Повеќе информации за политиките за животна средина можете да најдете на интернет-страницата на ГД
за животна средина на серверот Europa: <http://ec.europa.eu/environment/>

© Европска Унија, 2011
Репродукција е дозволена само ако е посочен изворот.

Печатено во йоранешна Јужословенска Република Македонија

An illustration of a landscape. In the foreground, a waterfall cascades down a rocky ledge. To the right, a small, simple house with a blue door and windows is nestled on a grassy slope. The background shows a bright, hazy sky and a distant horizon. The style is painterly and somewhat abstract, with visible brushstrokes and a vibrant color palette.

Лисицата Лиле се одмораше пред својата јазбина
во депонијата на градот Мерлин. Беше рано наутро
и сонцето што туку изгреваше. Наеднаш слушна
како од некаде доаѓа нејасен шум. Ги начули ушите.
Што би можело да биде ова? Птица? Не.
Го чу повторно. Се чинеше дека доаѓа од ормарчето
што некој го беше фрлил, близу до неа.

На прсти, Лиле тргна кон него. Вратичката на
ормарчето малку се подотвори и од него излезе
стапалце, во чевличка. А потоа излезе и ноќе.
„Што се случува?“, се чудеше Лиле.

Тогаш од ормарчето се извлече мало момченце.

Изгледаше загубено и лицата се сожали.

„Здраво. Јас сум Лиле“, рече таа. „А ти кој си“?

„Јас ... јас сум Томе“, рече момчето. „Јас... заспа во ормарчето. А потоа ... а каде сум јас?“

„На депонијата на градот Мерлин“, рече Лиле.

„Депонија?“, рече Томе, збунето гледајќи околу себе. „Леле! Мајка ми сигурно е многу загрижена! Како ќе си го најдам патот до дома?“

Лиле му се насмевна со големите кафени очи.

„Јас ќе ти помогнам“, му рече нежно.

Потоа се загледа во ормарчето.

„Ова е убаво ормарче“, рече таа.

„Зошто го фрлиле твоите родители?“

„Мама рече дека не е доволно модерно, па тато купи ново. Но мене ми се допаѓа старово. Удобно засолниште е и сакав да се стуткам во него за последен пат. Сигурно сум заспал. И еве, ме фрлија и мене!“

„Возрасните од човечкиот род се малку чудни, нели?!“, рече Лиле. Ја подигна шепата и покажа кон градот Мерлин. Над градот, во воздухот, се надвиснуваше сива прекривка од смог.

„Го гледаш ли сиот оној ужасен чад? Доаѓа од фабриките во кои луѓето ги прават работите. Премногу бескорисни работи што наскоро ги фрлаат. А зошто постапуваат така? Би сакала да престанат.“

Во очите на Лиле имаше солзи. Томе седна до неа и таа се припи до него. Можеше да слушне како ѝ бие срцето.

„Како ли дише градот Мерлин со сета таа нечистотија во воздухот?“, праша Лиле.
„Помирисај ја само водата во поточето. Уф! Има вкус на илјада скапани риби. Што се случи со прекрасниот мирис на полските цвеќиња? Томе, ова што се случува ме плаши.“

Лисиците се чувствителни животни.
Згора на тоа, тие се секогаш во право.

Лиле се исправи.

„Ајде“, рече. „Ајде да ја најдеме мајка ти“.

Околу целата депонија имаше висока ограда од жица. Лиле ги одведе до една мала дупка во оградата. Само што сакаа да се протнат низ неа, лисицата почувствува опасност. „Внимавај!“, извика, но веќе беше доцна. Човекот што ја чуваше депонијата веќе беше крај нив. Лиле побегна и се скри зад една стара машина за перење алишта. Томе се обиде да ја следи, но се препна.

Две цврсти раце го дограбија за рамениците и го подигнаа.

„Што правиш ти овде, ти мал натрапнику?“, згрме човекот. „Нели го гледаш знакот?“

Вели: ЗАБРАНЕТ ВЛЕЗ. ПРИВАТЕН ИМОТ“.

Лицето му беше црвено и се чинеше многу лут.

„Мене... мене ме флија заедно со отпадот“, рече Томе.

„Морам да ја најдам мајка ми. Сигурно е многу загрижена за мене.“

Човекот го спушти Томе на земја. Потоа седна врз старата машина за перење алишта и милозливо го погледна момченцето, со тага во очите.

„Немој да ми кажеш дека сега почнаа да фрлаат и деца!“, рече тој.

„Не, ова беше несреќен случај“, одговори Томе.
„Заслав во ормарчето. Чесен збор! Потоа ме најде мојата пријателка лисицата.“

Лиле излезе од нејзиното скришно место.

„Здраво“, рече таа. „Вознемирен си. Што е работата?“

За момент, човекот беше загубен во мислите. Потоа рече:

„Слушајте, имам нешто многу важно да ви кажам. Нешто што е важно за целиот свет. Тоа е ГОЛЕМА тајна, но бидејќи е многу важна сакам да им ја кажете на сите. На сите! Ветувате?“

„Да, да! Сигурно!“ одговорија Лиле и Томе. Седеа и го гледаа човекот, чудејќи се што сака да им каже.

Човекот длабоко вдиша и почна...

„Ако луѓето не внимаваат што фрлаат, тогаш водата, воздухот и земјата ќе се загадат толку многу што веќе нема да можеме да живееме.“

„Тоа не може да е вистина!“, рече Томе.

„О, да, вистина е“, рече човекот.

„Луѓето фрлаат секакви работи. Машини, шишенца од лекови, канти од боја, сè и сешто. И отпадот го фрлаат насекаде. А отпадот во себе содржи многу отровни работи. Многу опасни нешта. Овие отрови потоа навлегуваат во земјата во која расте храната што ја јадеме, во воздухот што го дишаме и во водата што ја пиеме. Ние постепено...“

Застана не можејќи да го изговори страшниот збор.

„Сакаш да кажеш дека постепено се убиваме самите себеси?“, праша Томе.

Човекот кимна со главата.

„Ако не сториме нешто во врска со ова, ќе се случи токму тоа. СИТЕ ние мораме да го промениме нашето однесување, пред да биде премногу доцна“.

Минута или две никој не прозборе. Лиле не можеше да си поверува на ушите. А Томе само си седеше, намуртен.

Потоа, човекот продолжи:

„За да бидеме здрави и планетата мора да ни биде здрава. Ако се разболи Земјата, сите ќе се разболиме!“

„Да, разбираам“, рече Томе. „Но... оф, кога мајка ми само би знаела!“

Човекот го крена погледот кон небото. Рацете му трепереа.

„Сакам да ви кажам уште една тајна“, рече тој.
„Многу важна, скришна тајна. Таму високо над нас, високо на небото, се случува нешто страшно. Не можете да го видите. Не можете да го помирисате. Не можете да го допрете. Но се случува, и е многу загадувачко.“

„Што е тоа?“, прашаа Томе и Лиле.

„Насекаде околу Земјата, високо на небото, има обвивка од гас. Таа обвивка се нарекува озон. И е многу важна за нас. Ги пропушта добрите сончеви зраци, а ги задржува повеќето лоши сончеви зраци – штетните зраци кои инаку многу би нè разболеле. Озонската обвивка нè заштитува од тие зраци. Но, проблемот е во тоа што ние ја оштетуваме озонската обвивка. Употребуваме премногу спрејови во кои има состојки што го уништуваат озонот. Затоа, во озонската обвивка сега има дупка!“

„Дупка?“, рече Томе, загадувано.

„Да. Ако не престанеме да ги употребуваме сите тие спрејови дупката ќе се зголемува сè повеќе и повеќе, а тоа значи дека до нас ќе стигнуваат многу штетни сончеви зраци.“

Лиле се намурти. Томе напрегнато размислуваше, загледан во облаците. Одеднаш рече:

„Во ред! Одам дома кај мама.“

„Чекај“, рече човекот. „Сакам да ви ја кажам последната тајна.“

„Не! Не! Доволно чувме! Мене ми е доста!“, извика Лиле. „Твоите тајни смртно нè плашат! Сакаме да слушаме за убави работи. Цвеќиња и... такви убави нешта.“

Човекот се исправи.

„Леле мајко“, рече тој.

„Јас мислев дека сте доволно возрасни да слушнете неколку сериозни тајни. Згрешив. Жалам. Но добро...“

Зеде едне камен од земја и го фрли во една голема локва. Каменот шлапна во водата. Лиле го погледна Томе и рече, речиси со шепот:

„Можеби е подобро да ја слушнеме и последната тајна?“

„Да, во ред!“, рече Томе. „Добро, ајде да ја чуеме. Сакам да ја чујам и оваа тајна бидејќи сакам да знам сè! Но, те молам, побрзај!“

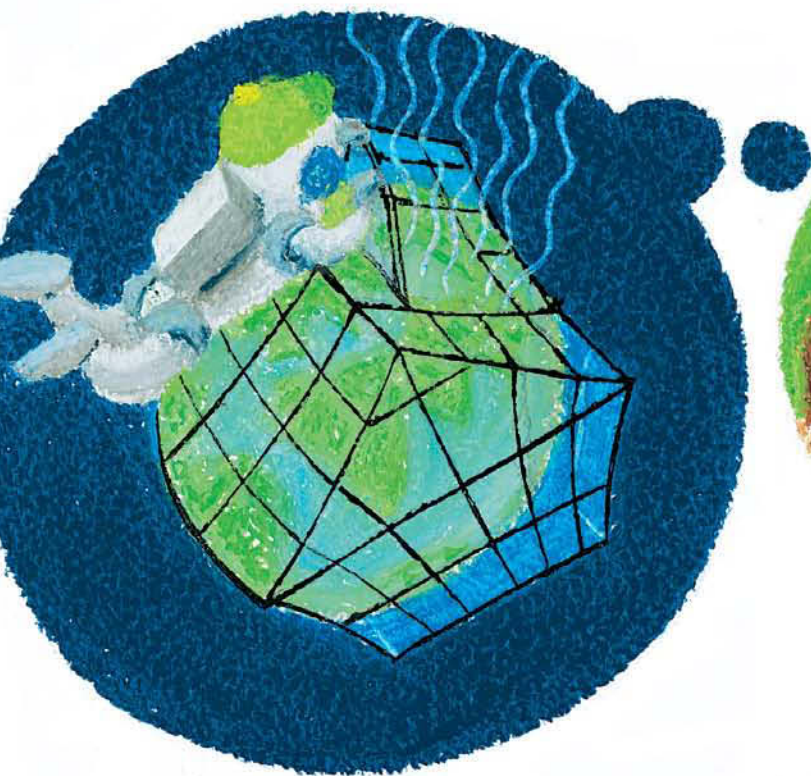

Човекот ја стави раката на рамото на Томе и рече:
„Ќе мора да бидеш храбар за да ја чуеш оваа.“

„Па храбар сум!“, извика Томе.

„И јас!“, залаја Лиле.

„Добро“, рече човекот. „Еве ја третата тајна. Кога ги гориме нафтата и гасот и бензинот испраќаме премногу загадување во воздухот, па загадувањето ја обвива целата земја. Како во стаклена градина, загадувањето спречува топлината да излезе од Земјата во вселената и затоа нашата планета постепено се загрева.“

„Значи веќе нема толку многу да ни студи во зима!“
рече Лиле, задоволно.

„Можеби нема“, рече човекот, „но тоа ќе предизвика и
страшни бури. Помисли само на големите количества
мраз и снег на Северниот и на Јужниот Пол. Ако се
стопат и се влеат во морето, морето ќе се крене и може
да бидат потопени цели земји. Тоа е многу сериозно.“

„Тогаш мораме да ја отвориме стаклената градина и да
ја пуштиме топлината да излезе!“, рече Томе. „Мора да
престанеме да гориме толку нафта, гас и бензин!“

„Во право си“, рече човекот.

„Но тоа не е можно!“, извика Лиле. „Не можеш од
луѓето да бараш да престанат да возат автомобили! А и
сите тие фабрики им се потребни! Леле мајко...“

„Не!“, одговори Томе. „Нема да го трпам тоа! Мора да постои начин! Ќе мора да смислиме нови начини на кои може да работат фабриките! Кога ќе пораснам ќе ги измислам тие нови работи. Ќе измислам мотор за автомобил што не користи бензин. И греење за куќите за кое нема да треба гас или нафта. Утре ќе одам на училиште со велосипед! Ќе...“

БРРРРМ! Гласот на Томе одеднаш се загуби во брмчењето на автомобилот што влета во депонијата со голема брзина и во пискањето на кочниците кога сопре во облак од прав.

Од автомобилот излетаа еден маж и една жена и два пара испаничени очи се зацарија низ облакот прав.

„Томе? Томе! Каде си? Мама е тука, мило. ТОМЕ!“

„Томе? Ние сме! Тато е тука!“

„ТАТО! МАМО! ТУКА СУМ!“

И Томе се стрча во прегратката на мајка си. Татко му беше толку среќен што одвај можеше да прозбори.

„Мамо, тато, сакам да ве запознаам со моите пријатели.“

„Пријатели?“

„Да. Лиле и човекот. Тие се грижеа за мене. Ене ги онаму.“

Томе се заврте околу себе, но Лиле и човекот ги немаше никаде.

„Но, таму беа...“, рече Томе. „Лиле и јас, ние...“

„Лиле?“

„Да, лисицата Лиле. И човекот што ја чува депонијата. Каде ли отидоа?“

„Овде нема никој“, рече татко му на Томе.
„Ти и твојата фантазија!“

„Но...“

„Ајде да си одиме дома“, рече мајка му.

Томе го прегрна татка си околу вратот и му шепна нешто на уво. Татко му се насмевна.

„Добро“, рече тој.

Неколку минути подоцна се возеа по патот кон градот Мерлин, а на кровот од автомобилот го носеа омиленото ормарче на Томе!

Застаната на највисокиот дел на депонијата Лиле натажено ги гледаше додека заминуваа. Имаше чувство дека штотуку загуби пријател.

„Развесели се Лиле“, рече човекот.

„Томе мораше да замине. Тој сега има важна задача.“

„Да, многу важна задача“, се согласи Лиле.
Додека депонијата исчезнуваше од видикот,
Томе погледна низ прозорецот од возилото и
се загледа во небото.

„Тато, мамо... дали сакате да ви кажам три
тајни? “ праша тој.

„Три тајни? Ајде Томе. Слушаме.“

Информации и изданија за Европската Унија можете да добиете и од:

Информативен центар на Европската Унија

М.Х.Јасмин 52в
1000 Скопје
Тел./Факс: 02/3296-363
Интернет: www.euic.mk
E-mail: euinfo@euic.mk

Делегација на Европската Унија

М.Х.Јасмин 52в
1000 Скопје
Тел. 02/3248 500
Факс. 02/3248 501
Интернет: [www.eeas.europa.eu/delegations/
the_former_yugoslav_republic_of_macedonia](http://www.eeas.europa.eu/delegations/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia)
E-mail: delegation-fyrmacedonia@eeas.europa.eu

ЕУ Инфо точка - Гостивар

Браќа Гиновски б1
1230 Гостивар
Тел./Факс. 042/218-167
E-mail: gostivar@euinfopoint.mk

ЕУ Инфо точка - Кочани

Раде Кратовче 1
2300 Кочани
Тел. 033/279-554
Факс. 033/279-962
E-mail: kocani@euinfopoint.mk

ЕУ Инфо точка - Куманово

11 Октомври бб
1300 Куманово
Тел./Факс. 031/475-800
E-mail: kumanovo@euinfopoint.mk

ЕУ Инфо точка - Кавадарци

Маршал Тито бб
1430 Кавадарци
Тел./Факс. 043/416-107
E-mail: kavadarci@euinfopoint.mk

ЕУ Инфо точка - Битола

1 Мај бб
7000 Битола
Тел./Факс. 047/234-234
E-mail: bitola@euinfopoint.mk

ЕУ Инфо точка - Велес

Панко Брашнар 1
1400 Велес
Тел. 043/232-406; лок. 226
Факс. 043/232-966
E-mail: veles@euinfopoint.mk

ЕУ Инфо точка - Тетово

Дервис Цара бб
1200 Тетово
Тел. 070/548-576
E-mail: tetovo@euinfopoint.mk

ЕУ Инфо точка при Националната и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”

Гоце Делчев б
1000 Скопје
Тел. 070/703-029, 02/3226-846
Факс. 02/3226-846
E-mail: nul@euinfopoint.mk

ЕУi - Скопје

Економски Факултет,
Универзитет “Св. Кирил и Методиј”
Крсте Мисирков бб
1000 Скопје
Тел. 02/3286-835 Факс. 02/3118-701
Интернет: www.eccf.ukim.edu.mk
E-mail: eui-sk@eccf.ukim.edu.mk

ЕУi - Тетово

Универзитет на Југоисточна Европа,
Илинденска бб
1200 Тетово
Тел. 044/356-205 Факс. 044/356-001
E-mail: eui-te@seeu.edu.mk

ЕУi - Битола

Факултет за Администрација и Менаџмент
на Информациски Системи - Битола
Партизанска бб
7000 Битола
Тел. 047/259-923
Факс. 047/259-917
E-mail: eui-bt@famis.edu.mk